

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Вплив феномену глобалізму на сучасний світ сьогодні активно вивчається як зарубіжними, так і вітчизняними дослідниками – про це свідчить велика кількість публікацій, присвячених економічним, політичним, екологічним аспектам глобалізації. Разом із цим, проблемою є відвертий брак наукових досліджень стосовно впливу глобалізму на особистість, людину в контексті її ментальності, культури, індивідуальних психологічних якостей.

В основу концепції дослідження покладено визнання глобалізації як об'єктивного соціального процесу, змістом якого є зростаючий взаємозв'язок та взаємозалежність національних економік, національних політичних і соціальних систем, національних культур та навколишнього середовища. Зростаюча взаємозалежність світу робить глобальні проблеми актуальними для кожного окремого регіону, кожної держави, врешті-решт – кожної окремої людини.

Мета роботи: У загальних рисах означити саме явище глобалізму в якості чинника трансформації особистості, простежити й передбачити основні вектори такої трансформації, а також віднайти компенсаційні механізми протидії негативному впливу глобалізації на особистість.

Сучасний світ наприкінці ХХ століття зазнав радикальних політичних, економічних, соціальних, духовних, екологічних змін. Людство зіткнулося із цілою низкою небачених раніше глобальних проблем, зокрема таких як проблеми виживання, системної трансформації і розвитку. Особливий характер новітніх глобальних трансформаційних процесів зумовлює потребу їхнього глибокого наукового осмислення. Без розуміння глобальних проблем не можна кваліфіковано підійти до формування національних цілей і стратегій та сподіватися на безпечний розвиток у майбутньому.

Прогресуюче ускладнення глобальних процесів обумовило нові вимоги до фундаментальних досліджень. І хоча сьогодні ми ще не маємо остаточних вичерпних відповідей щодо характеру та наслідків глобальних трансформацій, пошук цих відповідей обумовлює необхідність фундаментального наукового аналізу сучасного глобального розвитку та його безпеки.

Передові сучасні політичні діячі та науковці закликають людство свідомо прийняти виклики, загрози та імперативи глобалізації розвитку як неминучість, та як нову можливість розвитку і прогресу й активно використовувати ці нові можливості. Глобалізація – це спільна доля людства. Якщо деякі країни – світові лідери зроблять спробу силою взяти лише собі всі

досягнення глобалізації і її позитиви, а негативні результати перекласти на плечі слабких країн, світова катастрофа стане неминучою, бо людство зіткнеться з незворотним процесом глобальної деградації.

Великі «глобальні» країни, такі як США, Японія, Китай, Індія, Росія, Європейський Союз несуть особливу відповідальність за розробку нових і більш жорстких правил «глобальної гри». Вони повинні відмовитись від політики глобального тиску сильних країн на менш розвинені країни та країни перехідного періоду. Цього об'єктивно вимагають і їхні власні інтереси і весь хід світового розвитку.

Поява терміну «глобалізація» пов'язана з іменем О. Робертсона, який уперше використав його у 1983 році [1, с.17]. Спочатку цей термін застосовувався лише стосовно економіки, але поступово поширився на всі соціальні дисципліни. На думку З. Баумана, глобалізація – «це об'єктивний процес, змістом якого є зростаючий взаємозв'язок національних економік, національних політичних і соціальних систем, національних культур, також взаємодії людини з навколишнім середовищем. В основі глобалізації лежить розвиток світових ринків товарів, послуг, праці, капіталу» [2, с.13].

Представлену в різних наукових джерелах [4, 5, 6,7] періодизацію розвитку глобалізації можемо систематизована за такі напрями, а саме: політологокультурним і економцентристським. Зокрема, проведемо аналіз поданих напрямів посилаючись на періодизацію О. Г. Білоруса [3].

Процес глобалізації не є безболісним і безконфліктним. Вона зачіпає усі аспекти життєдіяльності людей. Руйнується весь попередній звичний спосіб життя. Відбувається злам у так званій психосфері, все більше людей відчуває психологічний неспокій. Глобалізація змінює соціокультурні, психологічні, моральні форми існування людей. Втрачається певна стабільність, визначеність індивіда в соціальному середовищі. Виникає своєрідний «світ без опори», в якому важко визначити пріоритети і однозначні світоглядні орієнтири.

До того ж глобалізація не лише містить економічні, технологічні чи фінансові складові, а й трансформує культуру, спосіб життя людей, систему цінностей і настанов, що визначають становище людини у світі. Зокрема, глобалізація руйнує і трансформує традиційні форми ідентичності. І у людей зникає причетність до певного оточення, сталих та визначених цінностей і орієнтирів. Оскільки глобалізація – явище комплексне, яке зачіпає і релігію і світобачення, то про неї необхідно говорити так само, як і про ідеологію, яка несе в собі визначені цілі й методи та маскується під масову культуру. І оскільки ніколи ще так штучно світ не направляли до неправдивої єдності, не дивлячись на величезну відмінність націй у їх політичному, економічному, культурному і релігійному житті, то, без сумніву, для

прийняття нової ідеології потрібна докорінна перебудова основ їх буття. І в першу чергу необхідно провести грандіозну зміну свідомості людини, орієнтованої на традиційні принципи етики, замінюючи її «свідомістю» мас – тобто роблячи людство у його відношенні до оточуючої дійсності уніфікованим. У цьому сутність всієї етики глобалізму.

Як зазначає відомий соціолог Є. Гідденс: «... помилково вважати, що глобалізація стосується лише великих систем на кшталт світового фінансового порядку. Глобалізація – це не тільки про те, що «ген там», про щось дистанційоване й надто віддалене від індивіда. Вона також стосується феномена «ось тут», що впливає на інтимні й персональні сторони нашого життя».

Отже, глобалізація – це складний і суперечливий процес будівництва світу шляхом створення глобальних інституціональних структур та глобальних культурних форм, які вироблені або перетворюються глобально доступними засобами.

Список використаної літератури

1. Матусевич К.М. Финансиализация как проявление глобализационной трансформации. *Actualproblems of Economics // Актуальні проблеми економіки*. – 2013. – №4. – С.5–24.
2. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / З. Бауман ; пер. з англ. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 109с.
3. Білорус О. Г., Власов В. І. Розвиток процесів глобалізації в постіндустріальну епоху. – К., 2007. – 56с.
4. Virilio Paul. *Un monde surexposé // le monde diplomatique*. – 1997. – p.17.
5. Глобалізація і безпека розвитку / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; За ред. О. Г. Білоруса. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
6. Гідденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / Е. Гідденс. – К.: Альтернпрес, 2004. – 100 с.
7. Luke, Timothy W., 2004. “Ideology and Globalization: From Globalism and Environmentalism to Ecoglobalism.” *Rethinking Globalism*, ed. Manfred Steger. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2004: p. 67-77.
8. http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=22004
9. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т.В. Гончарук, Н.В. Гнаевич, М.І. Гурик, О.М. Рудакевич, Р.Ю. Чигур, М.Л.Шумка; за ред. професора О. М Рудакевича. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 256 с.
10. Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька / М. Л. Шумка, М. І. Гурик // *Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. Вип. 4(84). – Дніпропетровськ, 2012. – С. 48-51.
11. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал / Т. В. Гончарук, М. Л. Шумка // *Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань*. – Львів, 2011. – С. 215-222.